

**VALTIONEUVOSTON ASETUS VALTIONEUVOSTON KANSLIASTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 1 JA 6 §:N MUUTTAMISESTA****1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet**

Suomi on hakenut Pohjois-Atlantin liiton (Nato) jäsenyyttä 17.5.2022 ja Nato-jäsenyyttä koskeva hallituksen esitys (HE 315/2022 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Naton tehtävät ja toiminta liittyvät kansallisesti pääasiassa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alaan. Hallituksen esityksessä (s. 36) todetaan, että Nato-asioiden kansallinen valmistelu toteutetaan olemassa olevia rakenteita, menettelyjä ja välineitä soveltaen ja niitä kehittämällä varmistaen yhteistyö ja yhteensovittaminen sekä kansallisesti että Euroopan unionissa käsiteltävissä asioissa. Nato-jäsenyyden myötä näiden asioiden määrän todetaan kasvavan.

Valtioneuvosto ja sen ministeriöt vastaavat kansainvälisiin suhteisiin liittyvien toimien valmistelusta ja toimeenpanosta, mukaan lukien Nato-asiat. Perustuslain 66 §:n mukaan pääministeri johtaa valtioneuvoston toimintaa ja huolehtii valtioneuvostolle kuuluvien asioiden valmistelun ja käsittelyn yhteensovittamisesta. Valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 2 §:n 1 momentin mukaan ministeriöiden toimialasta ja asioiden jaosta niiden kesken säädetään lailla tai valtioneuvoston asetuksella. Ministeriöistä ja niiden toimialoista säädetään valtioneuvoston asetuksena annettavan valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 3 luvussa, valtioneuvoston kanslian toimialasta ohjesäännön 12 §:ssä. Ohjesäännön 12 §:n 1 kohdan mukaan valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluu pääministerin avustaminen valtioneuvoston yleisessä johtamisessa sekä hallituksen ja eduskunnan työn yhteensovittamisessa. Valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen (393/2007) 1 §:ssä säädetään tarkemmin valtioneuvoston kanslian tehtävistä pohjautuen ohjesäännössä säädettyyn toimialaan.

Valtioneuvostosta annetun lain 7 §:n 2 momentin mukaan ministeriön järjestysmuodosta ja toiminnan yleisestä järjestämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä asiasta voidaan antaa ministeriön asetuksena annettavalla ministeriön työjärjestyksellä. Valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:ssä säädetään valtioneuvoston kanslian virkamiehistä. Valtioneuvoston kanslian työjärjestys on annettu valtioneuvoston kanslian asetuksena (162/2015).

**2 Asian valmistelu**

Asetusehdotus on valmisteltu valtioneuvoston kansliassa.

Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunnot kaikilta ministeriöiltä, tasavallan presidentin kanslialta ja puolustusvoimien pääesikunnalta.

### 3 Keskeiset ehdotukset ja pääasialliset vaikutukset

Nato-jäsenyyden myötä pääministerille ja valtioneuvoston kanslialle kuuluvien turvallisuuspoliittisten asioiden määrä tulee kasvamaan. Tässä yhteydessä on tarpeellista vahvistaa turvallisuuspoliittisten asioiden roolia myös valtioneuvoston kanslian tehtävissä ja organisaatiorakenteessa. Pääministerin avustaminen tämän tehtäviin kuuluvissa turvallisuuspoliittisissa asioissa kuuluu valtioneuvoston kanslian toimialaan valtioneuvoston ohjesäännön 12 §:n 1 kohdan mukaisesti (pääministerin avustaminen valtioneuvoston yleisessä johtamisessa). Tehtävän merkityksen kasvassa ehdotetaan kyseinen tehtävä nimenomaisesti mainittavaksi valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n tehtäväluettelossa. Samalla tehtäväluetteloon ehdotetaan lisättäväksi myös sieltä nykyisin puuttuva perustehtävä avustaa pääministeriä valtioneuvoston kanslian yleisessä johtamisessa. Ehdotetut muutokset olisivat pääosin teknisluonteisia. Ehdotetut muutokset eivät muuttaisi ministeriöiden välistä toimialajakoa, mutta ne korostaisivat turvallisuuspoliittisten asioiden kasvavaa merkitystä myös pääministerin ja valtioneuvoston kanslian tehtävissä.

Turvallisuuspoliittisten asioiden määrän ja merkityksen kasvun myötä valtioneuvoston kansliaan ehdotetaan perustettavaksi uusi turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävä. Kyseisestä tehtävästä hoitamaan määrättävä virkamies avustaisi pääministeriä turvallisuuspoliittisissa asioissa. Lisäksi valtioneuvoston kansliaan on tarkoitus perustaa uusi osastoihin kuulumaton turvallisuuspoliittisen neuvonannon yksikkö, josta tultaisiin säätämään valtioneuvoston kanslian työjärjestyksessä. Turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävän ja uuden erillisyyksikön perustaminen vahvistaisivat Nato-jäsenyyden edellyttämällä tavalla valtioneuvoston kanslian valmiuksia avustaa pääministeriä tämän tehtäviin kuuluvissa turvallisuuspoliittisissa asioissa.

Asetuksen 1 §:ssä säädettyihin valtioneuvoston kanslian tehtäviin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi eräitä muita teknisluonteisia tarkennuksia. Näitä on selostettu tarkemmin asetusmuistion säännöskohtaisissa perusteluissa.

Nato-jäsenyyttä koskevan hallituksen esityksen mukaan (s. 43) liittymisellä Natoon on merkittäviä henkilöstövaikutuksia ja Nato-asioiden parissa työskentelevän henkilöstön määrää on vahvistettava muun muassa valtioneuvoston kansliassa. Hallituksen esityksen taloudellisten vaikutusten mukaan valtioneuvoston kanslialle ehdotetaan momentille 23.01.01 (Valtioneuvoston kanslian toimintamenot) 290 000 euroa Suomen Nato-edustuston tietotekniikan hankkimiseen ja 1,7 miljoonaa euroa valtioneuvostotason yhteisiin palveluihin. Valtion vuoden 2023 täydentävässä talousarviossa valtioneuvoston kanslialle on momentille 23.01.01 myönnetty lisämäärärahaa 1,99 miljoonaa euroa Nato-jäsenyyden kustannusvaikutusten johdosta. Nyt ehdotettavilla muutoksilla ei olisi erillisiä taloudellisia vaikutuksia.

### 4 Lausuntopalaute

Täydentyä myöhemmin.

## 5 Säännöskohtaiset perustelut

### 1 §. Valtioneuvoston kanslian tehtävät

Valtioneuvoston ohjesäännön 12 §:n mukaan valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluu pääministerin avustaminen valtioneuvoston yleisessä johtamisessa sekä hallituksen ja eduskunnan työn yhteensovittamisessa (1 kohta). Voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 kohdassa mainitaan valtioneuvoston kanslian tehtävänä hallituksen ja eduskunnan työn yhteensovittaminen, mutta asetuksessa ei ole nimenomaisesti mainittu tehtävänä pääministerin avustamista valtioneuvoston yleisessä johtamisessa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi tätä tehtävää koskeva uusi *1 a kohta*. Säännös olisi luonteeltaan informatiivinen, sillä vastaava säännös on jo valtioneuvoston ohjesäännössä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *1 b kohta*, jossa säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtäväksi pääministerin avustaminen turvallisuuspoliittisissa asioissa. Ehdotettu säännös ei muuttaisi ministeriöiden välisiä toimialasuhteita, sillä pääministerin tehtäviin kuuluvissa turvallisuuspoliittisissa asioissa avustaminen kuuluu valtioneuvoston kanslian tehtäviin jo nykyisen toimialan puitteissa. Näiden tehtävien määrä tulee kuitenkin lisääntymään tulevan Nato-jäsenyyden myötä, joten kyseisen tehtävän käyminen ilmi myös asetuksen tehtäväluettelossa on perusteltua.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *9 a kohta*, jossa säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtäväksi Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskusta koskevat asiat. Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta säädetään Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta annetussa laissa (417/2017), jota koskeva hallituksen esitys on valmisteltu valtioneuvoston kansliassa. Osallistumismaksut ja maksuosuudet Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukseksi ovat valtioneuvoston kanslian alaisella talousarvionmomentilla 23.90.66. (Osallistumismaksut ja maksuosuudet Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukseksi). Selkeyden vuoksi ehdotetaan, että hybridiosaamiskeskus mainittaisiin myös asetuksen tehtäväluettelossa. Ehdotettu muutos selkeyttäisi hybridiosaamiskeskukseen liittyvien asioiden valmisteluvastuita.

Hybridiosaamiskeskuksesta annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan hybridiosaamiskeskuksella on johtokunta, jossa on jäsen kustakin 1 §:n 1 momentissa tarkoitetusta yhteisymmärryspöytäkirjan osapuolesta. Suomen edustajana toimivan johtokunnan jäsenen nimittämismenettelystä ei ole nykyisin tarkemmin säädetty. Jatkossa tarkoitus olisi, että valtioneuvoston kanslia vastaisi Suomen edustajana toimivan johtokunnan jäsenen nimittämismenettelystä. Ehdotettu muutos ei vaikuttaisi johtokunnan tämän hetkiseen jäsenyyteen.

Voimassa olevan pykälän *10 kohdan* mukaan valtioneuvoston kanslian tehtävänä on tulevaisuus- ja muu yhteiskuntapoliittinen suunnittelu. Kyseistä kohtaa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että siinä mainittaisiin kanslian tehtäväksi myös yhteiskunnallinen kestävyysarviointi.

Yhteiskunnallinen kestävyysarviointi sisältää ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen näkökulman sekä näiden välisen johdonmukaisuusanalyysin. Kestävyysarviointi on

vuosittainen arvio, joka tarkastelee yhteiskunnallisen kestävyiden kehittymistä toimintaympäristön kehitysnäkymien ja päätettyjen toimenpiteiden valossa. Arvioinnin pääpaino on vaikutusten ennakoinnissa eri kestävyysalueilla keskipitkällä aikavälillä ja arvioinnissa esitettäisiin mahdollisuuksien mukaan ennakoitu tai todennäköinen kehityskulku kahden kehyskauden päähän. Kestävyysarvio osoittaisi riskialueita, kapeikkoja ja haastealueita yhteiskunnan kestävyiden eri osa-alueilla. Kestävyysarvion valmistelusta vastaisi valtioneuvoston kanslian strategiaosasto, joka toimisi laajassa yhteistyössä valtioneuvoston ja tiedeyhteisön kanssa myös muita sidosryhmiä mahdollisuuksien mukaan arvioinnissa huomioiden.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *28 a kohta*, jossa mainittaisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä toimiminen tiedonhallintayksikkönä siten kuin valtioneuvostosta annetun lain 2 §:n 3 momentissa säädetään. Kyseessä olisi informatiivinen säännös. Valtioneuvostosta annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston kanslia toimii valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteiseen toimintaan ja toimintatapoihin sekä yhteisiin tietovarantoihin ja tietojärjestelmiin liittyvän tiedonhallinnan osalta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) tarkoitettuna tiedonhallintayksikkönä ja vastaa tältä osin tiedonhallinnasta ja mainitun lain 13 §:n 2–5 momentissa, 14–18 §:ssä ja 5 luvussa viranomaiselle säädetyistä tehtävistä.

## 6 §. Valtioneuvoston kanslian virkamiehet

Ehdotettu turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävä luotaisiin lisäämällä asiaa koskeva säännös asetuksen 6 §:n *4 momenttiin*. Ehdotetun säännöksen mukaan pääministerin turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävää hoitaisi tehtävään määrätty virkamies. Kyseessä olisi samankaltainen tehtävään määrääminen kuin asetuksen 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu valtioneuvoston turvallisuusjohtajan tehtävä. Lähtökohdaisesti turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävää hoitaisi kansliaan nimitetty virkamies, joka määrättäisiin kyseiseen tehtävään. Säännöksessä ehdotetaan kuitenkin vastaavasti kuin turvallisuusjohtajan osalta säädettäväksi, että tehtävää voisi myös hoitaa pääministerin pyynnöstä muun ministeriön tai puolustusvoimien tehtävään määräämä tai komentama virkamies. Ehdotettu malli mahdollistaisi tilanteen niin vaatiessa pyytää puolustusvoimien edustajaa tehtävään ja laajentaisi sen käyttöä myös muihin ministeriöihin.

Voimassa olevan pykälän 4 momenttia vastaava säännös olisi jatkossa pykälään lisättäväksi ehdotettavassa uudessa *5 momentissa*. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi, että alivaltiosihteeri päättäisi myös turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävään määräämisestä.

## 6 Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.3.2023. Ennen asetuksen voimaantuloa voitaisiin ryhtyä turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävän täyttämiseen liittyviin toimenpiteisiin.